

A MÉRNÖKI GYAKORLATTÓL A MÉRNÖKKÉPZÉSIG

DR. SZLÁVIK LAJOS PROFESSOR EMERITUS AZ EÖTVÖS JÓZSEF FŐISKOLA NYUGDÍJBA VONULT TANÁRA

Gyermekkor

Pestszenterzsébeten születtem 1947-ben. Öt évet laktunk ott, majd két évet Debrecenben. Ezekhez a helyekhez gyerekkori emlékképek és a nosztalgia révén van kötődésem. Hétéves koromtól Békéscsabán nőttem fel, miután Édesapámat oda helyezték, az Állami Áruház igazgatója lett. Boldog, gondtalan gyermekkoromat a könyvek töltötték ki. Rengeteget olvastam, faltam a könyveket, szinte válogatás nélkül. Eleinte ifjúsági regényeket, Vernét, majd nagyon hamar „felnőtt” irodalmat: Stendhált, Dreisert, Hemingwayt, Dosztojevszkijt – éjszakánként a takaró alatt, zseblámpával... És verseket: Petőfit, Adyt, József Attilát, Radnótit. Már hetedik-nyolcadikos koromban irodalmi önképzőkört szerveztünk a barátaimmal, Diákélet címmel „újságot” adtunk ki. Ez még a stenciles világ volt, és nekünk is engedélyeztetni kellett a rendőrségen a megjelenést és a sorszámozott stencillapok használatát...

A versmondás már nagyon korán érdekelt, szavalóversenyeken vettem részt, országos díjig is eljutottam. Színjászó „társulatot” szerveztünk, és nagyon komolyan vettük ezt a szenvedélyt. Mára az irodalom, a versek szeretete maradt meg, de sajnos elég kevés időm jut az olvasásra.

Tanulmányok

És hogy ilyen érdeklődési kör mellett hogyan keveredtem műszaki pályára? Mindig is érdekelt az építés, az „alkotásnak” az a formája, amely révén új szerkezetek jönnek létre: hidakat szerettem volna tervezni és építeni – és ez egyenes utat jelentett az akkor már jelentős szakmai hírnévre szert tevő, tíz éve működő békéscsabai Vásárhelyi Pál Út-, Híd- és Vízmű-építő Technikumba. Egész további életemet meghatározta az ott töltött négy év. Csodálatos iskola volt, átgondolt, tartalmas, a műszaki pályára ténylegesen felkészítő programmal, emberként és mérnökként is nagy-szerű tanárokkal. 43 éves mérnöki pályám során napjainkban is gyakorta oda nyúlok vissza, az ott megszerzett ismeretek, a rendszeret, a szakmai látásmód ma is meghatározó számomra. Nagyon szerettem tanulni és – remélem, nem tűnik dicsekvésnek – jól is tanultam, a technikum évkönyveiben ez nyomon követhető. Kiváló csapat volt az osztályunk: 48 év után is évente találkozunk és két napot egymásnak szentelünk. És ehhez az időszakhoz köt a feleségem is, aki osztálytársam volt.

Hídépítői terveim oda vezettek, hogy ösztöndíjra pályáztam a Szovjetunióba. Erre a szakra nem vettek ugyan fel, de felkínálták, hogy legyek hidrológus mérnök, és én elfogadtam ezt a lehetőséget. Leningrádban éltem és tanultam öt éven át. Nagy kihívás volt 18 évesen egyedül beren-

dezni, megszervezni az életemet. A hidrológus szakma nemzetközileg jegyzett nagy egyéniségeitől tanulhattam. Fontos vízkémiai, hidrobiológiai ismeretanyagot is kaptunk; arra tanítottak, hogy a folyókat, tavakat élő organizmusnak tekintsük – ma ökológiai szemléletnek mondanánk. Mindez a '60-as években világszerte újszerű megközelítés volt. Nemcsak a tételes tudást adták át, de megtanították a mérnöki hivatás szeretetére, ráirányították figyelmemet az analízis és a szintézis együttes kezelésére, arra, hogy szakmai elgondolásainkat ne csak a számítási eredmények és tervrajzok útján tegyük közzé, hanem mérnöki gondolatmenetünk lépéseit is rögzítsük és publikáljuk.

A technikumban megszerzett ismeretek nagyban megkönnyítették egyetemi napjaimat, így kinyílt érdeklődésem a komolyzene, a képzőművészetek iránt, és ehhez Szentpétervárt tálcán kínálta a lehetőségeket. Fantasztikus élmény volt például Beethoven összes szonátáját hallgatni egy koncertsorozaton David Ojsztrah és Szvjatoszlav Richter előadásában... Gyakorta barangoltam az Ermitázs termeiben. Orosz

nyelven „éltem”, a nyelvet jól megtanultam, így az irodalom újra ott volt a mindennapjaimban: eredetiben olvashattam Tolsztojt, Puszkint és ismét csak Dosztojevskijt.

Szakmai pályafutásom mérföldkövei

1970-ben végeztem, diplomamunkám a Tisza-völgy vízmérlegének és vízháztartásának vizsgálata volt. Itthoni témavezetőm Szesztay Károly, a magyar hidrológusok kiemelkedő tudású egyénisége volt, akivel életre szóló barátságot kötöttünk. (Szomorú, de megtisztelő kötelességem volt, hogy néhány hónapja a temetésén a hazai vizes társadalom nevében én búcsúztattam.)

Mint állami ösztöndíjast az akkori OVH helyezte el, így kerültem 1970 júliusának első napjaiban Nyíregyházára, ahol azelőtt tulajdonképpen nem is jártam. A Felső-Tisza vidéki Vízügyi Igazgatóságnál szó szerint „mély vízbe” kerültem: akkor vonult le a Tiszán és a Szamoson a nyár második nagy árhulláma, miközben az elsőből tucatnyi töltésszakadással kitört ár miatt a Tisza-Szamos-Túr köze vízben állt. Ez a rendkívüli esemény és a megoldásában való közreműködés a hidrológiai feladatok sorában az árvizek tanulmányozására irányították figyelmemet.

Meghatározó szakmai élményem volt ebből az időből, hogy több esetben kirendeltek az OVH-hoz egy-egy szakmai feladatra, főleg nemzetközi együttműködési témákban, így időnként heteken át dolgozhattam közvetlenül a legendás Dégen Imre mellett, akit – személyes benyomásaim alapján is – a vízügyi szolgálat kiemelkedő személyiségének tartok. Sokat tanultam tőle a tények rendszerezésében, a súlypontok kezelésében, egy-egy feladat lényegi elemeinek kiemelésében.

Szakmérnöki tanulmányaim során (1971–72-ben) hallgathattam Lászlóffy Woldemár, Török László, Orlóci István lebilincselő előadásait. Példaképeim és tanítómestereim voltak ők. Közreműködhettem Lászlóffy legendás Tisza-monográfiájának anyaggyűjtésében. Orlóci Istvánhoz ugyancsak barátság fűzött és tavalyi tragikus halála után – Szesztay Károlyhoz hasonlóan – őt is én búcsúztattam.

Három és fél év után Gyulára kerültem, a Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság Vízgazdálkodási Osztályának lettem vezetője. A szakterület napi, mondhatni rutinfeladatai mellett elmaradhatatlanul ott voltak a Körösök árvízi ügyei. További feladatot adtak az 1966. és 1970. évi katasztrófális árvizek utáni fejlesztések, de jöttek sorra a következő, rendkívüli szinteken és vízhozamokkal tetőző árhullámok: 1974, 1980, 1981 – mind egy-egy mérföldkő nemcsak a Körösök, de az egész hazai árvízvédelem történetében. A kiterjedt hidrológiai mérési, megfigyelési, előrejelzési feladatokon túlmenően rövidesen a védekezésirányításban is feladatot kaptam, mint – egyik váltásban – a védelmi törzs vezetője.

1974-et követően indult a síkvidéki körtöltéses árvízi szükségeltározók kialakításának folyamata a Körösök völgyében, és ez lett árvízvédelmi, hidrológiai kutatásaim terepe, 1982. és 1997. évi doktori dolgozataim, számos publikációm és egyik könyvem témája. 1980-ban törzsvezetőként végigélhettem és -küzdhettem a Kettős-Körös hosszúfoki töltésszakadásának eseményeit, a védekezés, a vízvisszavezetés, a helyreállítás szervezési feladatait. 1981-ben pedig elérkezett az addigi „elméleti” megfontolások gyakorlati próbája: a Fekete-Körösön lévő, 75 millió m³ térfogatú mályvádi árvízi szűkeltározó első üzemszerű alkalmazása, amely teljes sikert hozott.

A gyulai évek alatt alakult ki barátságunk Zorkóczy Zoltánnal: „Zozó” az árvízvédelem kiemelkedő szaktudású egyénisége, vezetője volt. Huszonnyolc éve elkerültem Gyuláról, mégis szinte naponta kerülnek szóba ottani szakmai élmények, események. Nagy iskola volt számomra az a tizenegy év! Ha sportnyelvi hasonlatot mondhatok: a Körös-vidéki VIZIG volt a „nevelő egyesületem”, ahonnan továbbléphettem szakmai életutam következő lépcsőfokaira.

1985. január 1-jével áthelyeztek egykori első munkahelyemre, Nyíregyházára, a Felső-Tiszára, és kineveztek vízügyi igazgatónak. Egy ilyen, vízgazdálkodási szempontból frekvenciát térség összetett vízügyi feladatainak irányítása rendkívül érdekes feladatnak bizonyult. Már az igazgatói működésem első hetei is addig példátlan izgalmakat hoztak az igazgatóság életében: a kemény havas-jeges telet január 25-én (Pál napján) néhány óra alatt mediterrán tavasz váltotta fel, amely meghozta a tiszai árvizek írott történetének mindmáig legjelentősebb jeges árvizét a Felső-Tiszán. Jégtorlaszok sorozata alakult ki és csúszott össze, Dombrád térségében mintegy hatmillió m³ jég tömítette el a víz útját, s néhány nap múlva a lehülés folytán bele is fagyott a mederbe. Ötven napon át folytattuk a jég elleni védekezést, vállalva a jobb parti Tisza-töltéseket kezelő miskolci igazgatósággal, az ugyancsak akkortájt kinevezett igazgatóval, Pados Imrével. Hatalmas szervezési feladat volt ez, nagy iskola szakmailag, de a munkatársak teherbírásának, képességeinek, tudásának megismerése szempontjából is.

Az 1980-as évek második felében érlelődő társadalmi-gazdasági változások újszerű kihívásokat jelentettek a vezetők számára. A jogi-gazdálkodási környezet változásaihoz igazodva cégeket alapítottunk, kerestük az eredményesebb működés, gazdálkodás lehetőségeit. 1998-tól az igazgatóság keretei között létre kellett hoznunk a térség környezetvédelmi-természetvédelmi szakmai és hatósági szervezetét is. Az egyetemi alapok ebben sokat segítettek.

Több mint hat évet töltöttem ebben a munkakörben, és nagyon szerettem, amit tennem kellett, amit tehettem. De nem a vezetői beosztással együtt járó – időnként csak látszólagos – előnyökért, státuszszimbólumokért, hanem azért a lehetőségért, hogy az időszzerű feladatok meghatározásában nagy szabadságom volt, hogy egy jól képzett, összeszokott kollektívát lehetett – eredménnyel – ráhangolni újabb meg újabb szakmai kihívások teljesítésére. Közel kétezer ember, több mint 160 diplomás dolgozott akkor ott. Nagyszerű együttes volt, sokukkal barátságunk a mai napig töretlen.

1991-től tettem egy kis kitérőt a magánvállalkozások világába, az akkor életre hívott kis tanácsadó-mérnöki irodám – szerényen ugyan – a mai napig folyamatosan működik.

Új kihívás – az oktatás, a mérnökképzés

1993 tavaszán szakmai pályámon új fejezet kezdődött. Pályázat útján elnyertem a Pollack Mihály Műszaki Főiskola bajai Vízgazdálkodási Intézetének igazgatói posztját. Az 1990-es évek első felében Baján a vízügyi képzés mélyponton volt, akkor „válságmenedzsert” kerestek, és engem érdekelte a feladat. Életre szóló szerelem lett az oktatás szervezése, és maga az ismeretátadás rendkívül izgalmas folyamata.

Az oktatási kihívásokkal egyidejűleg tíz éven át kaptam fontos, izgalmas szakmai feladatokat is: az OVf főigazgató-helyetteseként, a VITUKI kutatásvezetőjeként, a KvVM főosztályvezetőjeként. Örömmel tettem eleget ezeknek a megbízásoknak.

A Magyar Hidrológiai Társaság

1970-től vagyok a Társaság tagja, és másfél évtizede a tagság bizalmából – különböző tisztségekben (alelnök, főtítká, elnök) – az MHT egyik választott vezetője. Szívügyemnek tekintem, hogy ez a csaknem három-ezer egyéni, másfélszáz jogi tagot számláló szakmai közösség működjön, legyenek tartalmas rendezvényeink, programjaink, biztosítsunk fórumot a szakmai önképzésnek, véleménycserének, adjunk teret a pályakezdekők bekapcsolódására a szakmai közéletbe. Végláthatatlan feladat ez, lehetőséget ad a folyamatos megújulásra.

Önként vállalt feladatommak, mondhatni hobbimnak tekintem a vízügyi szakirodalom ápolását, gyarapítását. Ezt vagy kéttucatnyi szakkönyv

szerkesztésével, néhány megírásával próbáltam segíteni és szakmai terveim is ezekkel kapcsolatosak. És bár az új könyvek illata semmihez sem hasonlítható, tudomásul kell venni a digitális világ kihívásait. Büszke vagyok arra, hogy sikerült a közelmúltban a legfontosabb hazai vízes folyóiratokat a világhálón mindenki számára hozzáférhetővé tenni. A jövőben on-line folyóiratként adjuk ki ezeket. Most ezen dolgozom.

A főiskolai vízügyi mérnökképzés szervezéséért, szakmai, oktatói, tudományos, publikációs és szerkesztői tevékenységemért 2008-ban megkaptam a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjét, 2010-ben pedig a Vásárhelyi Pál-díjat. 20 éven át vezetett utam hetente egyszer-többször Bajára. Ez év nyarán nyugdíjba mentem. A jubileum, a nyugdíjazás kapcsán a Főiskolától a megtisztelő Professor Emeritus címet kaptam. Az oktatástól azonban – amíg erőm engedi – nem szakadok el.

Az országban mindenütt ott vannak egykori tanítványaim a vízügyi igazgatóságoknál, a közműves cégeknél, sokan már vezetői posztokon, jónéhányan kiemelkedő szakmai, tudományos, vezetői kvalitásokkal és eredményekkel. Felemelő érzés, hogy ott lehettem szakmai pályájuk indulásakor, hogy továbbadhattam ismereteimet, mindazt, amit iskoláimtól, tanítómestereimtől kaptam. Arra törekedtem, hogy meggyőzzem őket a szakirodalom megismerésének és saját gondolataink lejegyzésével való gyarapításának fontosságáról, hogy a tételes tudáson túl szemléletüket, látásmódjukat alakítsam. Hogy milyen sikerrel – ezt ők, sok százan tudják megválaszolni.

MAI CÉLOK ÉS RÉGI HAGYOMÁNYOK A SZÁZÉVES MÚLTRA VISSZATEKINTŐ MIVÍZ KFT.-NÉL

A MIVÍZ Kft. megtisztelő kötelessége, hogy Miskolc város és tágabb környezetének ivóvíz és csatornázási szolgáltatással történő ellátása a lehető legmagasabb színvonalon, a rendelkezésre álló erőforrások hatékony, takarékos felhasználásával történjen.

Miskolc megvásárolta a Munkácsi Püspökségtől a miskolctapolcai források területét, ahol 1909-ben megkezdődött az Olasz-kút építése Lenarduzzi János olasz származású mester irányításával, aki számos gátat, hidat és víztornyot tervezett a Monarchiában. 1913 februárjában megalakult a Városi Vízügy és Csatornázási Igazgatóság, amelynek hatásköre Mis-

kolc város vízellátására és csatornázására terjedt ki. Igazgatója Pazár István gépészmérnök, akinek a berendezések tervezésében döntő szerepe volt.

Eleinte a városban található közel ötezer épület közül csupán 840 csatlakozott a hálózatra. A Sajó mentén szennyvíztisztító telep, az Avason víztároló medencék létesültek.

Az avatásról így írt az Ellenzék című lap 1913. április 5-én:

„Most, hogy a vízművek egyik nagy alkotása, az avasi víztartó medencék elkészültek, a polgármester helyén valónak találta, hogy az avatásra meginvitálja a törvényhatósági bizottságot. A rezervoár alapos szemügyre vétele után Hodobay Sándor ritka szíves invitálására elhelyezkedtek az asztalok körül. És az Isten szabad ege alatt egy barátságos, jó hangulatú, kellemes uzsonnával ülték meg a medence avatást. Asztalra került a gyöngyöző, aranyárga furmint és Krizsanovszky József kivételével – aki csak sört iszik – este hat órára alapos takarítását tette a társaság a bornak is, az ennivalónak is.”

Fazekas Iskolai koncert (fotó: MIKOM)

A rendszeres miskolci vízszolgáltatás megindulása 1913 elején kezdődött, de a források alapján az erre irányuló törekvések már csaknem három évtizeddel korábban elkezdődtek. A Miskolci Vízművek létrehozásának előmunkálatai már 1884-ben megindultak. 1908-ban – Szentpáli István polgármester támogatásával –